

Пут до боље школе

На крају, осмишљена су и реализована три везана тродневна програма стручног усавршавања за 236 наставника из 36 школа у Србији на основу резултата истраживања.

– Девет дана семинара који се спроводе током једне школске године, уз размаке да би наставници спровели промене у наставној пракси, бавимо се најважнијим аспектима квалитетне наставе: средином подстицајном за учење, ефективним временом усмереним на учење, структурисањем градива, истицањем циљева наставе, вежбањем и применом наученог, моделовањем, постављањем питања ученицима и формативним вредновањем – каже Јелена Теодоровић.

Директор Завода за унапређивање образовања и васпитања у Београду Зоран Аврамовић оценио је да су на овој конференцији повезана три кључна чиниоца образовања: настава, истраживања и пракса.

– Данас је квалитет кључни појам у свим делатностима, а нас занима како да унапредимо квалитет у образовању. Међутим, када погледате ове појмове, сви су проблематични: појам унапређивања је проблематичан и са становишта дефиниције и са становишта процедуре – шта подразумевамо под унапређивањем, какве су то процедуре, ко треба тиме да се бави. Појам квалитета је, такође, врло загонетан, и из перспективе самог појма и из перспективе корисника, па и ту имамо једно широко поље за разговор. Потом имамо појам образовања и питање да ли нам је у фокусу образовање на најнижем или на вишем нивоу, да ли је суштина квалитета на основном или на високом образовању. Теза о одговорности високог образовања за квалитет нижег нивоа образовања није баш без основа. Ова конференција је само једна деоница на путу тражења пра-

вих одговора на велики број отворених питања – закључио је Зоран Аврамовић.

Ширу слику, када је реч о перцепцији стања у образовању у Србији, присутнима су омогућили резултати истраживања Тима за социјално укључивање и смањење сиромаштва, реализованог прошле године на узорку

ДИНАМИЧКИ ПРИСТУП ПРОФЕСИОНАЛНОМ УСАВРШАВАЊУ

У име тима са Кипра, професор Леонидас Киријикидес, са Универзитета у Никозији, говорио је о примени динамичког приступа у унапређивању наставничких вештина вредновања ученичког постигнућа – експерименталног приступа.

Динамички приступ (ДП) професионалном усавршавању развијен је у настојању да се успостави веза између области образовне ефективности и професионалног усавршавања наставника. Претходне експерименталне студије показале су да професионално усавршавање наставника, засновано на ДП, позитивно утиче на наставничке вештине.

– Ово истраживање иде корак даље и испитује утицај ДП на побољшање специфичног склопа наставних вештина које утичу на учење ученика, наставничких вештина вредновања ученичког постигнућа – рекао је Леонидас Киријикидес.

од 1.007 испитаника из 67 општина у Србији. Повод за спровођење истраживања, како је објаснила Ирена Латинић, биле су различите реакције грађана са темом образовања, „вероватно једине области о којој свако има мишљење и став каква би требало да буде, јер свако има искуства с образовањем, било као ученик, било као родитељ”.

Образовање у Србији није нешто што грађани препознају као најважнији проблем („предност” имају незапосленост, низак стандард и корупција), а као проблем га пре виде они који имају више и високо образовање, као и они чија деца студирају. Такође, сваки други грађанин је задовољан образовним системом, с тим што су опет незадовољнији грађани који имају високо и више образовање у односу на оне с нижим степеном,

а критичнији су Београђани и становници градских средина у целој Србији, у односу на сеоску популацију. Испитаници су као недостатке образовања најчешће наводили мањак практичне наставе и застарео наставни програм, а родитељи чија деца похађају основну или средњу школу као проблем наводе преопширно градиво и неза-

интересованост наставног кадра. Осим тога што сматрају да ученици не стичу практичне вештине и примењива знања, велики број испитаника је приметио да се у школи не стичу ни такозване меке вештине, које су за 21. век веома важне: вештине решавања проблема, комуникације, доношења одлука, критичког размишљања...

Поражава и чињеница да више од трећине испитаника сматра да је квалитет образовања лошији него пре пет година. Већина грађана сврстава наставничку професију у најважније и мисле да су наставници с разлогом незадовољни јер немају ни адекватне услове, ни материјалну надокнаду, ни мотивацију за рад, са чиме се опет више слажу образованији грађани.

Испитаници верују да школа највише оспособљава ученике за коришћење нових техноло-

гија, учење енглеског језика, као и поштовање људи другачијих нација и култура, а да најмање утиче на то да заволе учење, да науче да мисле, да практично примене оно што су научили и да буду предузимљиви. У складу с тим, трећина грађана сматра да често сами морају да помажу деци да савладају школско градиво или им плаћају приватне часове.

Када је реч о запослењу младих, највише грађана верује да су лични контакти и везе пресудни, а не универзитетска диплома. Међутим, са друге стране, верују да успех у животу зависи од образовања, као што и три четвртине испитаника верује да је за просперитет Србије најважније да нове генерације буду образоване.

На питање шта је потребно мењати у образовном систему, одговорили су да треба више инсистирати на практичним знањима на свим нивоима образовања и побољшати начин на који наставници раде, као и квалитет уџбеника – чак је 39 одсто грађана чија деца похађају основну школу рекло да треба мењати или барем унапредити квалитет уџбеника.

Присутнима су своја истраживања представили и партнери пројекта из иностранства.

Гост из Белгије, професор Јан ван Дам, презентовао је резултате и методологију пројекта Центра за образовну ефективност и евалуацију Католичког универзитета у Лувену и Факултета за психологију и педагошке науке Кулак, Универзитета у Лувену. Он је говорио о теми „Квалитет и праведност у математичком постигнућу ученика у основним школама у Фландрији” на основу TIMSS 2015 истраживања: модераторска улога квалитета наставника у подучавању.

– У нашој земљи, школе које су учествовале у међународном истраживању TIMSS заинтересоване су да добију повратне информације о резултатима. Зато смо се трудили да у сваком одељењу које је укључено у истраживање проценимо и проучимо квалитет наставе и њен ефекат на постигнућа ученика. Поред тога, трудимо се да објаснимо на који начин наставници могу да умање ефекте социокономског статуса породице и матерњег језика. Наше интересовање да објаснимо ове ефекте повезано је са образовном политиком која је усмерена на обезбеђивање праведности у образовном систему – рекао је Јан ван Дам.

ТРИ СЕКЦИЈЕ

У три секције у оквиру конференције одржано је 28 стручних предавања и презентована су појединачна истраживања, чији резултати би, примењени у пракси, могли допринети унапређивању квалитета образовања у основним школама.

О коришћењу аналитичког инструмента за вредновање учења у самовредновању средњих школа – АЛА инструменту, и развоју система давања повратних информација у Словенији говорио је Дарко Зупанц из Државног испитног центра у Љубљани.

АЛА инструмент дозвољава девет различитих типова анализа и њихове комбинације: анализу укупног постигнућа на матури, анализу укупног постигнућа у завршној години, анализу оцена у појединачним предметима (дијапазон 1–5 и 1–8), анализу оцена у појединачним предметима у завршној години, анализу постигнућа у појединачним предметима у процентима, анализу постигнућа за појединачне делове испита у процентима, анализу додате педагошке вредности и анализу задатака на тесту.

АЛА инструмент чини резултате матуре примењивим у анализама ученичког постигнућа и праћењу и вредновању образовног система на националном, школском и одељењском нивоу за више узастопних година.

Наташа Ивановић

ЗОРАН АВРАМОВИЋ, ДИРЕКТОР ЗАВОДА ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА У БЕОГРАДУ

Проблеми имплементације стандарда квалитета

О проблемима у имплементацији стандарда квалитета образовања говорио је Зоран Аврамовић, директор Завода за унапређивање образовања и васпитања у Београду.

Он је навео да се о квалитету образовања може размишљати из перспективе стваралаца система образовања, посредника (наставника, уџбеника, наставних планова и програма, метода рада, услова) и самих корисника (ученика, родитеља, друштва), те да се квалитет образовања оцењује емотивно-вољно и посредством изграђених стандарда, при чему је овај други приступ доминантнији у савременом схватању осигурања квалитета у образовању.

Национални стандарди квалитета образовања адекватно идентификују услове и чиниоце квалитетног образовања (простор, опрему и дидактичка средства, наставни програм, наставнике, управу, наставу, оцењивање, исход).

Наставни програми, као знања и вредности обликовани у оквиру курикулума представљају важан чинилац квалитета образовања, као и уџбеници као извори знања. Због тога је кључно питање какав је њихов квалитет, колика је стручност аутора, каква је дидактичко-методичка обрада и рецепција ученика који их користе. Наставни планови, такође, могу бити преобимни, непримерени узрасту, нефункционални и усмерени на меморисање, а не на креативно размишљање.

– Квалитетна делатност наставника је условљена бројним чиниоцима, као што су иницијал-

но образовање, састав ученика у одељењу, курикулум, уџбеници, управа школе... Како ће предавати и које ће наставне методе и средства примењивати, ствар је његове одлуке – рекао је Зоран Аврамовић, и навео да једно истраживање о томе шта треба мењати у нашим школама показује да наставници нису заинтересовани за успех својих ученика, да не уважавају њихове предлоге ни мишљење, да их вређају, исмевају, па чак и физички кажњавају. Такође, ученици су изјавили да се највише користи фронтални облик рада, да су предавања неинтересантна, а дискусије ретке, као и упућивање на додатну литературу.

– И друга истраживања показују високу зависност школског знања од квалитета наставника јер се чиниоци квалитета образовања кристализују у процесу наставе. Модерни наставни процес помера тежиште са садржаја наставе на исход, стандарде и компетенције, па квалитет није у презентованом садржају, већ у постигнућима дефинисаним за сваки ниво образовања – рекао је Зоран Аврамовић, и додао да стандард постигнућа није подударан са курикулумом, уџбеницима и наставницима.

Он је навео седам проблема када је реч о имплементацији стандарда квалитета образовања. Први проблем са појмом квалитета садржан је у његовој почетној замисли и остварењу, јер промена која је настала као последица иновације није увек унапређујућа и позитивна, па и одређеност стандарда квалитета у систему образовања није самим тим и показатељ развоја. Други проблем тиче се образовне политике, посебно

у односу национално–страно, јер више од рационалног присуства страних стандарда у односу на националне вредности и образовно наслеђе може да изазове конфликт у имплементацији. Трећи проблем су кадрови који обављају имплементацију стандарда, док наредни проблем стварају отпори актера образовања. Пети проблем произлази из скривених интереса актера у образовању, који могу бити политички, идеолошки, али и материјални. Процесуалност квалитета и имплементације је наредни проблем, јер се поставља питање шта после имплементације стандарда.

И, на крају, проблем је евалуација имплементације – уколико овај корак изостане, брига о квалитету образовања и њеној примени може да буде узалудна.

– Имплементација стандарда квалитета скопчана је са проблемима сазнајне, организационе, финансијске и кадровске природе, па ће сваки покушај унапређивања квалитета образовања наилазити на разноврсне препреке. Оно је обавеза савременог друштва и школе, али морамо бити свесни свих његових граница које се појављују између идеала и стварности наше школе – рекао је Зоран Аврамовић.